

Spis treści

Wstęp	7
1. Ewolucja rachunku kosztów	9
1.1. Koszty w rachunkowości przedsiębiorstwa	9
1.2. Modele rachunku kosztów	19
1.3. Tradycyjne metody kalkulowania kosztów	29
1.4. Rachunki kosztów wspomagające zarządzanie	32
1.5. Istota rachunku kosztów cyklu życia	38
2. Koncepcja cyklu życia produktu	45
2.1. Charakterystyka faz cyklu życia	45
2.2. Identyfikacja faz cyklu życia	55
2.3. Przychody, koszty oraz wynik finansowy w fazach cyklu życia	63
2.4. Trudności w ustalaniu cyklu życia	65
3. Prognozowanie przychodów	67
3.1. Marketingowe kształtowanie cen	67
3.2. Badanie kształtowania sprzedaży	76
3.3. Metody prognozowania sprzedaży	86
4. Prognozowanie kosztów	93
4.1. Analiza zdolności produkcyjnych przedsiębiorstwa	93
4.2. Budżetowanie w prognozowaniu kosztów produktów	95
4.3. Planowanie kosztów materiałów bezpośrednich	97
4.4. Planowanie kosztów robocizny bezpośredniej	100
4.5. Planowanie kosztów pośrednich	104
5. Techniki dyskontowe w rachunku kosztów cyklu życia produktu	106
5.1. Istota dyskontowania w kontekście rachunku kosztów cyklu życia	106
5.2. Dyskontowanie przepływów pieniężnych	109
5.3. Wpływ inflacji na procedury dyskontowania	117
5.4. Analiza ryzyka w metodach dyskontowych	124
6. Koszty docelowe w rachunku kosztów cyklu życia produktu	142
6.1. Istota rachunku kosztów docelowych	142
6.2. Struktura rachunku kosztów docelowych	145

6.3. Etapy rachunku kosztów docelowych	152
6.4. Przykład procedury kalkulacyjnej w rachunku kosztów cyklu życia	164
7. Koszty działań w rachunku kosztów cyklu życia produktu	171
7.1. Istota rachunku kosztów działań	171
7.2. Etapy rachunku kosztów działań	175
7.3. Identyfikacja i rozliczanie kosztów działań w cyklu życia	178
8. Koszty jakości w rachunku kosztów cyklu życia produktu	184
8.1. Jakość jako determinanta oceny produktu	184
8.2. Koszty jakości w fazach cyklu życia	190
9. Benchmarking w rachunku kosztów cyklu życia produktu	194
9.1. Istota benchmarkingu	194
9.2. Rodzaje benchmarkingu	200
9.3. <i>Benchmarking</i> w działalności badawczo-rozwojowej	203
10. Rachunek kosztów cyklu życia usługi budowlanej	208
10.1. Charakterystyka usług budowlanych	208
10.2. Koszty i przychody w usługach budowlanych	218
10.3. Usługa budowlana a cykl życia	223
Załącznik: Studium przypadku	228
Literatura	237
Spis rysunków	242
Spis tabel	244

Wstęp

Zmiany na rynku związane z coraz większą konkurencją powodują, że przedsiębiorcy szukają nowych sposobów podniesienia rentowności. Większość z nich upatruje możliwości osiągnięcia przewagi konkurencyjnej w niższych kosztach. Z punktu widzenia klienta niższe koszty nie powinny jednak iść w parze z gorszymi parametrami produktów. Każdy z odbiorców zdaje sobie sprawę, że np. produkty rodem z Chin prawdopodobnie jeszcze długo będą uznawane za takie, których jakość jest przeciętna albo zła – i w pełni to akceptuje. Odnosi się to jednak tylko do pewnej grupy wyrobów, np. tekstylnych; nie dotyczy produktów spożywczych (lub wyrobów mających styczność z żywnością) ani wyrobów przeznaczonych dla dzieci. W roku 2008 w mediach polskich były nagłośnione dwa spektakularne przypadki produktów z Chin, które mogły zagrozić zdrowiu ludzkiemu. Pierwszym z nich były zabawki, których elementy miały właściwości halucynogenne, drugim łyżki do zup, pokryte materiałem rakotwórczym.

Zarządzanie kosztami coraz częściej znajduje się więc w kręgu zainteresowań wszystkich przedsiębiorców, nie tylko dużych. Zazwyczaj analizują oni koszty okresowo (raz do roku lub w odstępach krótszych, np. miesięcznych). Taka analiza łączy koszty wszystkich produktów, które zostały wytworzone lub sprzedane w badanym okresie. Badanie kosztów produktów pokazuje, że ulegają one zmianie w czasie od momentu wdrożenia, przez produkcję, do momentu likwidacji. Zanim wyrób zostanie wdrożony do produkcji, już wcześniej są ponoszone koszty z nim związane. To one najczęściej decydują o tym, czy produkt pozostanie tylko „na papierze”, czy też będzie wytwarzany i trafi do konsumentów. Na bazie tego podejścia wśród różnych modeli rachunku kosztów wyodrębnił się rachunek kosztów cyklu życia, któremu poświęcona jest książka. Przedstawiona w niej została kompleksowo problematyka związana z ustalaniem przychodów i kosztów produktu w ramach całego cyklu jego życia. Jednocześnie zwrócono uwagę, że w tym czasie wartość pieniądza może ulec zmianie, co powoduje konieczność zastosowania technik dyskontowych.

Książka składa się z dziesięciu rozdziałów. Rozdział pierwszy poświęcony jest kosztom jako bazie informacyjnej dla rachunku kosztów działań. Przedstawiono w nim podstawowe klasyfikacje kosztów, ich rodzaje, a także tradycyjne modele rachunku kosztów, których zadaniem jest wspomagać zarządzanie przedsiębiorstwem, oraz istotę rachunku kosztów cyklu życia produktu. W rozdziale drugim omówiono fazy cyklu życia, skupiając uwagę na ich identyfikacji oraz monitorowaniu przychodów i kosztów. Trzeci rozdział dotyczy planowania przychodów produktu w cyklu jego życia, w tym głównie cen wielkości sprzedaży. Kolejny, czwarty rozdział poświęcono prognozowaniu kosztów. W rozdziale piątym zaprezentowano techniki dys-

kontowe, które mają zastosowanie w rachunku kosztów cyklu życia ze względu na (często) odległy horyzont czasu. Kolejny rozdział pokazuje powiązania rachunku kosztów cyklu życia produktu z rachunkiem kosztów docelowych. Zastosowanie rachunku kosztów działań w rachunku kosztów cyklu życia to temat rozdziału siódmego. Rachunek kosztów jakości jest nieodzowny przy wprowadzaniu nowych produktów, gdyż tylko wyroby o jakości akceptowanej przez klientów mają szansę na sukces rynkowy. Tematyce tej poświęcony jest rozdział ósmy. Wdrażanie nowych produktów wymaga sprawdzenia najlepszych rozwiązań stosowanych przez konkurencję. Wykorzystanie najlepszych praktyk stosowanych w przedsiębiorstwie również przyczynia się do wprowadzania do produkcji wyrobów mogących konkurować na rynku. Tego typu zagadnienia zawarte są w rozdziale dziewiątym, poświęconym zastosowaniu benchmarkingu w rachunku kosztów cyklu życia. Rozdział dziesiąty pokazuje, jakie zastosowania ma rachunek kosztów cyklu życia w działalności budowlano-montażowej. W załączniku zamieszczono studium przypadku, ilustrujące zastosowanie rachunku kosztów cyklu życia produktu w konkretnym przedsiębiorstwie.